

DMYTRO MOTORNYI TAVRIA STATE AGROTECHNOLOGICAL UNIVERSITY

Faculty «Economic and Business»

Scientific papers
OF DMYTRO MOTORNYI TAVRIA STATE
AGROTECHNOLOGICAL UNIVERSITY
(ECONOMIC SCIENCES)

№ 2 (48)

Zaporizhzhia
2023

Засновник

Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного
Факультет економіки та бізнесу

УДК 631.1(06)

Збірник наукових праць Таврійського державного
агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного
(економічні науки) / За ред. Т.І. Яворської – Запоріжжя:
Друкарня ТДАТУ, 2023. - № 2(48) – 152 с.

Голова редакційної колегії (науковий редактор):

Яворська Т.І. – д.е.н., професор кафедри економіки і бізнесу

Відповідальні за випуск збірника:

Яворська Т.І. – д.е.н., професор кафедри економіки і бізнесу
Колокольчикова І.В., д.е.н., професор – декан факультету
економіки і бізнесу
Завадських Г.М. – к.е.н., доцент кафедри економіки і бізнесу

Комп'ютерна верстка: Завадських Г.М.

Збірник наукових праць Таврійського державного
агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного
(економічні науки) включений до Переліку наукових фахових
видань України, є науковим виданням, в якому можуть бути
опубліковані основні результати дисертаційних робіт (наказ
МОН №1328 від 21.12.2015 р.).

Відповідно до Порядку формування Переліку наукових
фахових видань України (наказ МОН України від 15 січня
2018 року № 32) присвоєно категорію «Б», що затверджено
наказом Міністерства освіти і науки України від 02.07.2020
№ 886.

Друкується за рішенням Вченої ради Таврійського державного
агротехнологічного університету (протокол №2 від
26.09.2023 р.).

Свідчення про державну реєстрацію друкованого засобу
масової інформації КВ №24284-14124 ПР від 24.12.2019 р.

ISSN 2519-884X

Index Copernicus Value (ICV) 2016: 47.1
Index Copernicus Value (ICV) 2017: 55.32
Index Copernicus Value (ICV) 2018: 55.94
Index Copernicus Value (ICV)

2019: 56.52 Digital Object Identifier

System (DOI)

Матеріали друкуються мовами оригіналів – українською,
російською та англійською.
Погляди редколегії не завжди збігаються з позицією авторів.

Адреса редакційно-видавничого відділу:

Юридична:
пр. Б. Хмельницького 18,
м. Мелітополь, Запорізька обл.
72312 Україна

Фактична:
вул. Жуковського, 66,
м. Запоріжжя, Запорізька обл.
69600, Україна

Підписано до друку
03.10.2023р. Друкарня ТДАТУ

© Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (економічні науки)

№ 2 (48), 2023

ЗМІСТ

МЕНЕДЖМЕНТ

Агєєва І.В.

ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОГО
ВИКОРИСТАННЯ ЧАСУ МЕНЕДЖЕРА 8

Нехай В.В.

ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ЗНАЧЕННЯ МАРКЕТИНГУ У СИСТЕМІ
МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА 15

Нікітенко К.С.

УПРАВЛІННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНИМИ АСПЕКТАМИ ТУРИЗМУ 24

Ортіна Г.В., Трусова Н.В.

УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ ОСОБИСТОСТІ ЯК ПАРАДИГМА СТАЛОГО
РОЗВИТКУ ГЕНДЕРНО-ОРІЄНТОВАНОГО БЮДЖЕТУВАННЯ 31

ЕКОНОМІКА

Демко В.С., Свиноус І.В.

ПОТЕНЦІАЛІ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ
В ГЕОЕКОНОМІЧНОМУ ПРОСТОРІ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ 38

Кукіна Н.В., Трусова А.О.

ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ В СФЕРІ ПОСЛУГ РЕГІОНАЛЬНОЇ
ТУРИСТИЧНОЇ ДЕСТИНАЦІЇ 51

Почерніна Н.В., Васильченко О.О.

ДІАГНОСТИКА ТУРИСТИЧНОЇ АКТИВНОСТІ РЕГІОНУ НА ЗАСАДАХ
ЕКОНОМІЧНОЇ КОМПАРАВІСТИКИ 60

Пристемський О.С., Ковальов В.В.

ДЕФІНІЦІЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ СУБ'ЄКТІВ
ГОСПОДАРЮВАННЯ 71

Трусова Н.В., Сақун А.Ж.

АМОРТИЗАЦІЙНА ПОЛІТИКА ЯК ПАРАДИГМА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ
БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ 78

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Бабко Н.М., Сєвідова І.О.

РОЛЬ БЮДЖЕТНИХ ВИДАТКІВ У ФІНАНСУВАННІ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПОТРЕБ СЬОГОДЕННЯ..86

Трусова Н.В.

ДЕРЖАВНА ФІНАНСОВА ІНКЛЮЗІЯ ЯК ДРАЙВЕР
МОДЕРНІЗАЦІЇ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ..... 95

ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

Бразілій Н.М., Ткаченко А.А., Здір В.А.

ЦИФРОВІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ, ЗВІТНОСТІ ТА
ОПОДАТКУВАННЯ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ
УМОВАХ 103

МАРКЕТИНГ

Легеза Д.Г., Сокіл Я.С., Куліш Т.В.

РІВЕНЬ КОНКУРЕНЦІЇ НА РИНКУ БОРОШНА В
КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ 113

Шквиря Н.О., Арестенко Т.В.

МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОВЕДНІКИ
СПОЖИВАЧІВ СНЕКІВ..... 120

ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Завадських Г.М., Лисак О.І., Тебенко В.М.

КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ: ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ 129

Коноваленко А.С.

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ 140

**Вимоги щодо розміщення статей у Збірнику наукових
праць Таврійського державного агротехнологічного
університету імені Дмитра Моторного
(економічні науки).....148**

УДК [38.48+332.1](477)

Кукіна Н. В.,

к.е.н., доцент, в.о. завідувача кафедри маркетингу

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

kukinanatala81@gmail.com, ORCID 0000-0003-3204-0624

Трусова А. О.,

магістр

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

anastasia.tru030@gmail.com

ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ В СФЕРІ ПОСЛУГ РЕГІОНАЛЬНОЇ ТУРИСТИЧНОЇ ДЕСТИНАЦІЇ

Анотація. У статті проведено дослідження економічних ризиків в сфері послуг регіональної туристичної дестинації. Виконано оцінку рівня ризику функціонування регіональних туристичних дестинацій України. Розроблено оптимізаційні методи управління ризиками безпечного функціонування та надання послуг суб'єктами регіональних туристичних дестинацій в Україні. Оптимізовано структурні складові безпечного функціонування потенціалу розвитку ринку туристичних послуг, що надаються суб'єктами регіональних туристичних дестинацій України.

Ключові слова: зовнішні економічні ризики, потенціал, розвиток, ринок туристичних послуг, туристична дестинація.

Код JEL Classification: D 81, L 83

Постановка проблеми. Економічна ефективність туристичних дестинацій в Україні на базі наявних ресурсів активно розбудовується та має достатній рівень туристичної інфраструктури, яка у зв'язку із відповідною ціновою політикою є достатньо конкурентоздатною на міжнародному ринку туристичних послуг. При цьому, основним пріоритетом сучасної державної політики у сферах туристичної галузі України є мінімізація зовнішніх ризиків та зміна напрямів регулювання безпечного функціонування потенціалу розвитку ринку туристичних послуг, яка має бути передана на регіональний та локальний (місцевий) рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань економічних ризиків туристичної діяльності в економічній літературі присвячено багато праць Андрєєвої Н., Беднарської О., Брич В., Кравцова А., Крамарчука С., Кожухівської Р., Нездоймінової С., Овчарової А., Ореховської Т., Свірської О., Школи І. та інших. Однак широке коло питань ризиків в сфері послуг регіональної туристичної дестинації залишається не вирішеним. Так недостатньо освітлено питання безпечного потенціалу розвитку ринку туристичних послуг в Україні, оптимізації його структурних складових, які впливають на основні національні інтереси України із залученням вітчизняних та зарубіжних туристів до подорожей та відпочинку з метою створення міжнародного іміджу та формування нової соціально-орієнтованої економіки.

Формування цілей статті. Метою статті є дослідження теоретико-методичних аспектів формування безпечного потенціалу розвитку ринку туристичних послуг в Україні та оптимізація його структурних складових елементів.

Виклад основного матеріалу. Рівень конкурентоспроможності регіональних туристичних дестинацій за сукупністю його критеріїв, дозволяє виявити ризики розвитку ринку туристичних послуг, забезпечити умови для повноцінного функціонування суб'єктів туристичної діяльності, збільшити обсяги залучення інвестицій, створити конкурентоздатний туристичний продукт, який максимально спроможний забезпечити потреби внутрішнього і міжнародного (в'їзного) туризму.

Зазначимо, що безпечний рівень конкурентоспроможності регіональних туристичних дестинацій формується на стику чотирьох окремих компонентів – природи, населення, виробництва й надання туристичних послуг. Вони містять у собі такі елементи – природні туристично-рекреаційні ресурси; рекреантів (формальна тимчасова суспільної групи), туристів та трудові ресурси (обслуговування туристичної системи); туристичні матеріально-технічні, енергетичні й інформаційні засоби [3, с. 98].

Тому розглядаючи ризик-фактори конкурентоспроможності регіональних туристичних дестинацій, як показника безпечного функціонування потенціалу розвитку ринку туристичних послуг в країні, слід мати на увазі, що вони діють у зовнішньому середовищі та впливають на всі регіональні туристичні дестинації, які взаємодіють в туристичній галузі країни. Така міжрегіональна взаємодія туристичних дестинацій у рамках держави має досить вагоме значення як у контексті відродження внутрішніх туристичних потоків, так і стосовно конкуренції на внутрішньому ринку щодо задоволення попиту іноземних туристичних потоків. Зазначимо, що діяльність суб'єктів туристичних дестинацій є одним із небагатьох прикладів міжрегіональної конкуренції [10, с. 110]. При цьому мова йдеться про конкуренцію практично у загальному її розумінні, коли посилення конкурентних переваг туристичних дестинацій і мінімізація їх слабких сторін є запорукою залучення більшої кількості туристів-клієнтів, що мають обслуговуватися туристичними підприємствами або просто відвідувати його дестинації [8; 9].

Набір ризик-факторів безпечного функціонування потенціалу розвитку ринку туристичних послуг, що чинять найсуттєвіший вплив на регіональні туристичні дестинації, відрізняється залежно від виду туризму. Наприклад, деякі види туризму, що за своєю сутністю не передбачають високого рівня ризику для життя та здоров'я туристів, піддаються впливу соціально-економічним та політичним факторам, у той час як «природоорієнтовані» види активного туризму суттєво залежать також і від впливу гео економічних та соціальних факторів [12]. Існує закономірність між безпечним функціонуванням потенціалу розвитку ринку туристичних послуг, що надається регіональними туристичними дестинаціями в країні, які спеціалізуються на «рекреаційних» видах туризму та безпечними напрямками інтенсивного розвитку активного та екологічного туризму. Такими напрямками є модернізація дестинацій та гарантування безпеки туристів.

Грунтовний аналіз ризик-факторів безпечного функціонування потенціалу розвитку ринку туристичних послуг, що надаються регіональними туристичними дестинаціями є доцільним, оскільки їх сучасні умови діяльності характеризуються конкурентоспроможністю [9, с. 48]. За результатами оцінки безпечного функціонування потенціалу розвитку ринку туристичних послуг, що надаються регіональними туристичними дестинаціями, визначено кількість суб'єктів туристичної діяльності в середньому на один регіон України, що обслуговують туристів (рис. 1).

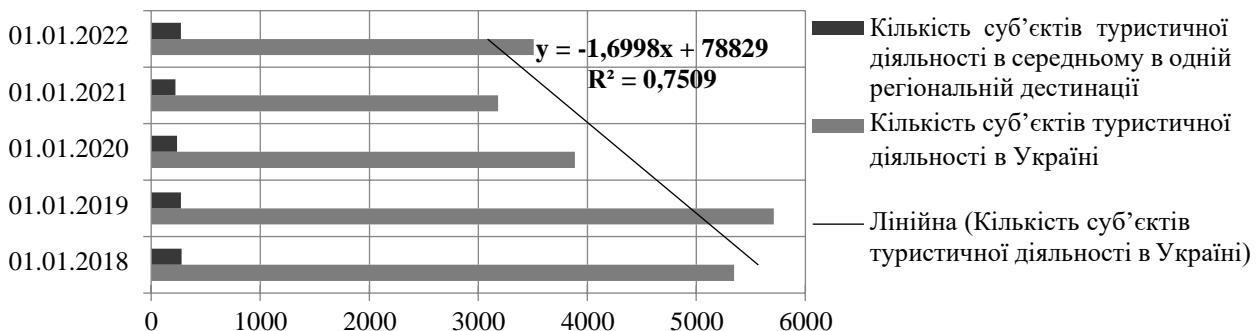

Рис. 1. Тренд зміни кількості суб'єктів туристичної діяльності в одній регіональній дестинації, що формують безпечний потенціал розвитку ринку туристичних послуг в Україні за 2018-2021 рр., одиниць

Джерело: побудовано за даними [1; 4-7; 11; 14]

Так, згідно рис. 1, спостерігається зниження кількості суб'єктів туристичної діяльності в усіх регіональних туристичних дестинаціях в періоді 2020-2022 рр. Це зменшує безпечність функціонування потенціалу ринку туристичних послуг в країні та свідчить про системний характер кризи у туристичній галузі. На початок 2022 р. найбільша кількість суб'єктів туристичної діяльності (понад 100) була характерною для м. Києва, Дніпропетровської, Львівської, Одеської, Харківської, Запорізької, Київської та Івано-Франківської туристичних дестинацій, які відіграють ключову роль в екосистемі та ресурсного навантаження на потенціалу ринку туристичних послуг в країні.

Зменшення кількості туроператорів та турагентів в регіональних туристичних дестинаціях України не є пропорційним до зниження обсягу доходу від туристичного бізнесу. Необхідно звернути увагу, на наявність депресивних із погляду розвитку туристичного бізнесу в Сумській та Тернопільській туристичній дестинації, в якій починаючи із 2018 р. спостерігається постійне зниження кількості суб'єктів туристичної діяльності. У поєднанні з високим туристичним потенціалом та достатнім розвитком інфраструктури така тенденція зумовлює необхідність розроблення та реалізації цільових програм модернізації території.

Враховуючи девальваційні тенденції національної валюти, рівень доходу від туристичної діяльності у більшості регіональних туристичних дестинаціях в 2020 р. був співставним із рівнем 2018 р. Найвищими темпами зростання доходності туристичного бізнесу характеризувалися території Вінницької, Київської, Херсонської, Чернігівської туристичної дестинації. З позиції безпечного функціонування потенціалу розвитку туристичної індустрії, спостерігається суттєве підвищення рівня доходу від туристичної діяльності на території Львівської, Одеської та Івано-Франківської туристичній дестинації. Важливою тенденцією у трансформації структури доходів від туристичної діяльності у 2020-2021 рр. було збільшення частки прибутку від внутрішнього туристичного потоку, з причини зростання валютних ризиків. В 2021 р. найбільший дохід від надання туристичних послуг (понад 100 млн. грн.) отримали суб'єкти Івано-Франківської, Львівської, Одеської та Херсонської туристичної дестинації. Найнижчими показниками (менше 10 млн. грн.) характеризувалися території Житомирської, Кіровоградської, Миколаївської, Полтавської, Сумської, Тернопільської та Чернігівської туристичної дестинації.

Зазначимо, безпечне функціонування потенціалу розвитку ринку туристичних послуг, що надається суб'єктами регіональних туристичних дестинацій, залежить від відтворювальних процесів туристично-рекреаційних ресурсів, які потребують матеріальних та фінансових витрат на просування туристичного продукту через сферу обслуговуючих підприємств та суміжних галузей. Так, в 2018-2019 рр. середній обсяг витрат туристичних операторів на розміщення та проживання туристів по відношенню до їх середньої величини в 2020-2021 рр. був більше на 34,7% або на 7499,92 млн. грн. (табл.1).

Ідентифіковані види ризиків безпечного функціонування потенціалу розвитку ринку туристичних послуг, що надаються суб'єктами регіональних туристичних дестинацій наведено на рис. 2.

Визначено, що найвищим рівнем характеризуються валютні ризики, в контексті міжнародної туристичної діяльності суб'єктів регіональних туристичних дестинацій (4,1%). Зростання курсу долара США та Євро вплинуло негативно на платоспроможний попит туристів середнього класу (ризик складає 3,6%). Туристи цієї групи обирають дешевші закордонні тури або подорожі по Україні. Туристи із достатнім рівнем платоспроможності, не знизили витрат на рекреацію і туризм. Не менш впливовим внутрішнім ризиком для країни, що заважає безпечному розвитку туристичної галузі в регіональних туристичних дестинаціях є інфляція (3,7%). Спостерігається зростання тарифів на перевезення туристів, підвищуються цін на послуги гостинності (2,8%). Військово-політичні конфлікти у державі негативно впливають на туристичні підприємства, які спеціалізуються на іноземному (в'їзному) туризмі (3,5%). Значний вплив на діяльність туристичних підприємств здійснюють ризики зниження рівня життя населення, зменшення витрат на рекреацію і туризм (3,4%).

Таблиця 1

Витрати суб'єктів регіональних туристичних дестинацій за сферою господарського та обслуговуючого забезпечення туристичних продуктів, в середньому за 2018-2021 рр., тис. грн.

Витрати	В середньому за 2018-2019			В середньому за 2020-2021		
	Туроператори	Турагенти	Суб'єкти екскурсійної діяльності	Туроператори	Турагенти	Суб'єкти екскурсійної діяльності
Витрати на розміщення та проживання	590239	1685.1	16.8	795380	1617.5	24.5
Витрати на готелі та аналогічні засоби	444797	1499	9.1	645587	1480.1	14.2
Витрати приватного сектора	153.6	40.6	-	354.1	41.1	8.9
Витрати на транспортне обслуговування	137204	694.1	438.1	220908	1114.3	609.2
Витрати на залізничний транспорт	1214.8	32.7	13.2	883.6	29.8	12.4
Витрати на повітряний транспорт	124912	281.9	-	211256	265.9	-
Витрати на міський транспорт	3317.9	4.58	28.9	3180.6	0.4	34.7
Витрати екскурсійні автобуси	59.2	-	32.4	340.5	402.3	572.3
Витрати на оренду автомобілів	2665.4	382.5	286.6	1407.9	6.9	0.9
Витрати на харчування	3057.4	8.7	93.7	20437	164.4	220.3
Витрати на медичне обслуговування	8115.8	170.4	20.2	2061.3	17.6	0.4
Витрати на екскурсійне обслуговування	44356	203.6	258.8	73665	119.5	423.0
Витрати на візове обслуговування	1163.3	77.2	4.5	460.7	20.5	0.2
Витрати на організацію культурних заходів	1038.2	17.2	17.7	655.5	15.7	23.8
Витрати на інші послуги	6392.2	227.0	87.0	10562	359.3	194.4

Джерело: сформовано за даними [1; 4-7; 11; 14]

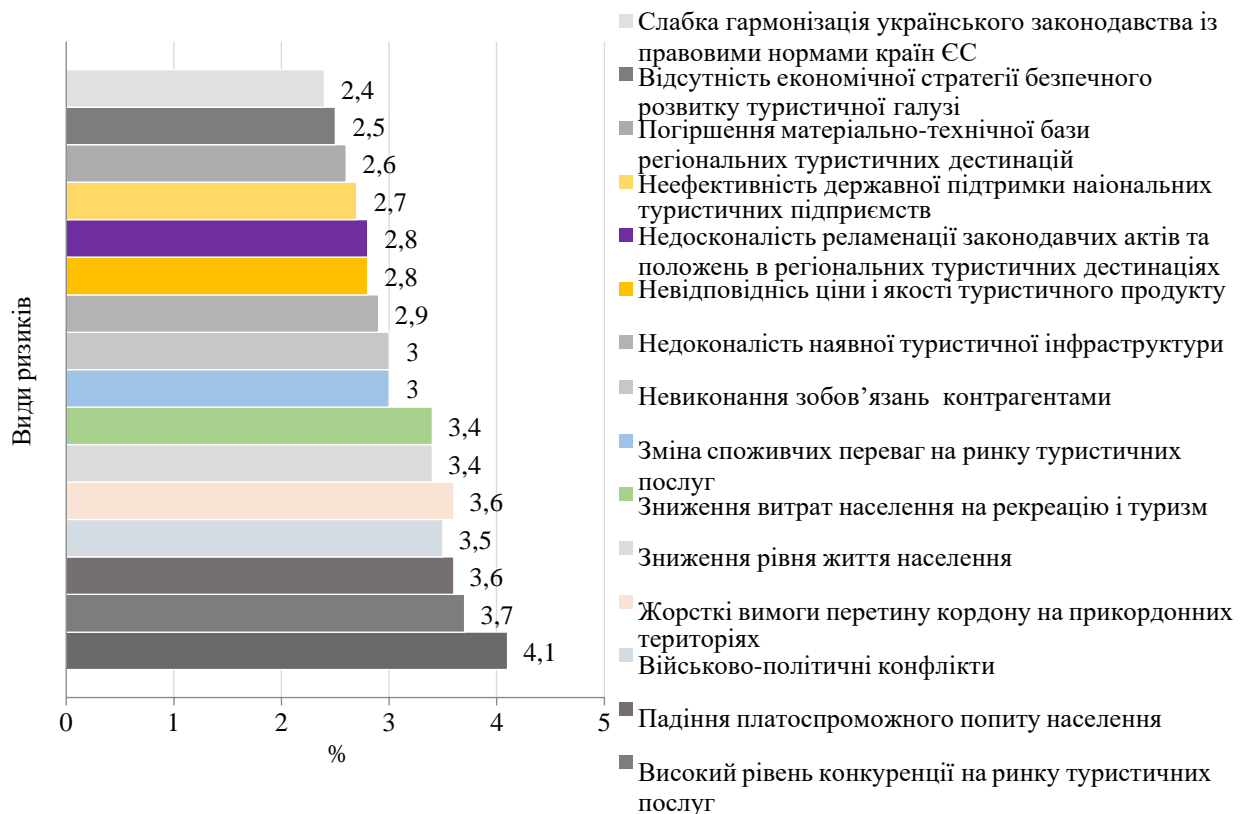

Рис. 2. Оцінка рівня ризику функціонування регіональних туристичних дестинацій України, %

Джерело: розраховано за даними [1;2; 4-7; 11; 14]

Досить високий рівень ризику пов'язаний із жорсткими вимогами до перетину кордону на прикордонних територіях (3,6%). Зазначимо, що через складність перетину кордону через пандемію Covid-19, чисельність туристів зменшилась приблизно на 25%.

Аналіз результатів експертного опитування свідчить про низьку готовність бізнес-середовища регіональних туристичних дестинацій до впровадження системи управління ризиками. Водночас, відзначимо досить адекватне сприйняття необхідності впровадження модернізаційної парадигми оцінки безпечного стану потенціалу розвитку ринку туристичних послуг, що надаються туристичними підприємствами. Зокрема, більшість експертів визнали основними складовими безпеки здійснення послуг суб'єктами регіональних туристичних дестинацій – це здатність адекватно реагувати на зовнішні загрози та впровадження методів бізнес-планування (78.6%), підбір персоналу (78.6%), диверсифікацію асортименту послуг (78.6%), диверсифікацію партнерства (57.1%), застосування штрафних санкцій до контрагентів або клієнтів (57.1%), особисте страхування (50%), (рис. 3).

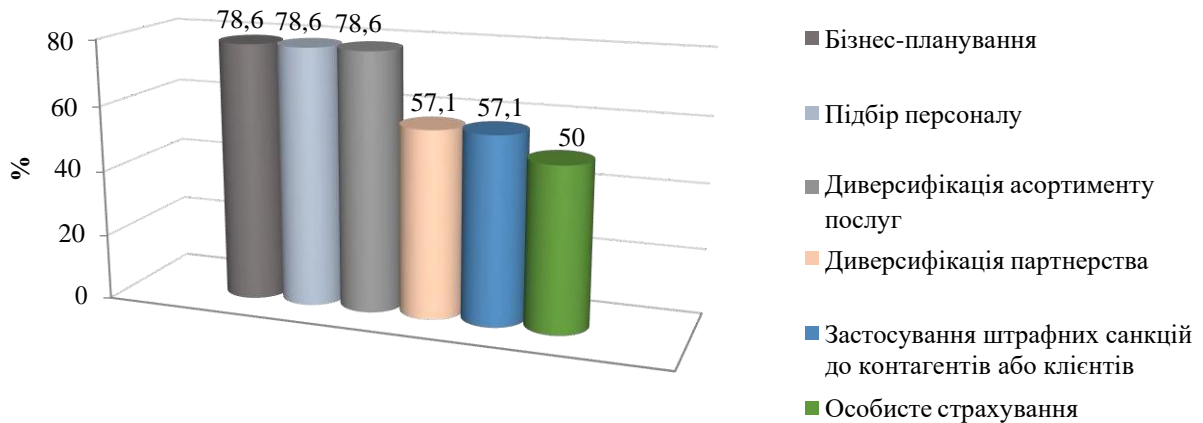

Рис. 3. Оптимізаційні методи управління ризиками безпечного функціонування та надання послуг суб'єктами регіональних туристичних дестинацій в Україні

Джерело: розраховано авторами

Найбільш суттєві складові безпечного інноваційного розвитку туристичних підприємств в територіальних туристичних дестинаціях України представлено на рис. 4.

Рис. 4. Оптимізаційна структурних складових безпечного функціонування потенціалу розвитку ринку туристичних послуг, що надаються суб'єктами регіональних туристичних дестинацій України, %

Джерело: розраховано авторами

Гарантія безпечного функціонування потенціалу розвитку ринку туристичних послуг, що надаються суб'єктами регіональних туристичними destинаціями, а саме в міжрегіональній транскордонній співпраці забезпечує напрям міждержавної інтеграції України з країнами ЄС. У цьому контексті, необхідно виділити кілька основних загроз туристичного бізнесу [12]:

- зростання конкуренції на ринку туристичних послуг та економічна безпека розвитку туристичної галузі в усіх регіонах-учасниках транскордонної співпраці. Із одного боку, для регіональних туристичних destинацій України існує загроза (або навіть виклик) зростання вимог до якості та асортименту надання туристичних послуг іноземним туристам, з іншого – підприємства регіональних туристичних destинацій суміжних держав стикаються із ризиками цінової конкуренції, оскільки велика частина закладів розміщення у суміжних з країнами ЄС територій України надають туристичні послуги за значно нижчими у порівнянні із країнами ЄС цінами (хоча й дещо нижчої якості);

- низький розвиток інфраструктури є слабким параметром функціонування регіональних туристичних destинацій України;

- інтенсифікація транскордонного туристичного обміну неодмінно призводить до виникнення проблем забезпечення підприємств регіональних туристичних destинацій кваліфікаційними кадрами за спеціалізованою освітою, що вільно володіють низкою іноземних мов та мають навички роботи із іноземними туристами;

- активізація деструктивних соціальних процесів при інтенсифікації транскордонного співробітництва у рівних сферах регіональних туристичних destинацій супроводжується міжкультурною взаємодією, яка виникає у процесі туристичної діяльності. З одного боку, така взаємодія відбувається на рівні туристів та місцевого населення територіальних destинацій, з іншого боку – туристичні підприємства у своїй діяльності стикаються із певним ступенем сприйняття (неприйняття) соціально-культурних цінностей на територіях їх розташування.

Водночас розвиток транскордонного співробітництва у сфері туризму має також низку вагомих переваг, серед яких [13]: зростання інтенсивності транскордонних туристичних потоків, що сприяє підвищенню конкурентоздатності територіальних destинацій; посилення трудової міграції працівників туристичного обслуговування, що дозволяє активізувати обмін досвідом та підвищити якість послуг, що надаються туристам; можливості формувати транскордонні інноваційні структури (кластерів), які активізують безпечно функціонування потенціалу розвитку ринку туристичних послуг та підвищення конкурентоздатність; удосконалення розвитку інфраструктури, зокрема транспортної, та її уніфікація, спрощує переміщення туристів та створює пріоритетні умови для розвитку міжнародного туризму; можливості для активізації розвитку окремих видів туризму (ділового, етнічного, шоп-туризму) та формування мережі альтернативних закладів розміщення у прикордонній зоні на базі садиб сільського туризму.

Висновки. Таким чином, при формуванні безпечного функціонування потенціалу розвитку ринку туристичних послуг в Україні важливе значення набувають безризикові умови діяльності суб'єктів регіональних туристичних destинацій на умовах соціальних інструментів економічного простору та забезпечення стабільного рівня конкурентоздатності, які відіграють важливу роль в удосконаленні та підвищенні рівня життя населення та економіки регіонів. Ідентифіковано види ризиків безпечного функціонування потенціалу розвитку ринку туристичних послуг. Установлено, що найвищий ступінь ризику властивий зовнішнім ризикам країни, а саме: валютному ризику, ризику інфляції, ризику військового конфлікту та ризику перетину кордону. Найбільш суттєвими складовими безпечного функціонування потенціалу розвитку туристичного ринку в регіональних туристичних destинаціях України в конкурентному середовищі є: гармонізація державної регіональної політики та діяльності місцевих органів влади з метою стимулювання туристичної діяльності суб'єктів та отримання економічного ефекту у сфері використання інформаційних технологій та реалізації власних конкурентних переваг.

Список використаних джерел.

1. Аналіз країни Всесвітня рада з подорожей і туризму (WTTC). 2020. URL: <https://www.wttc.org/economic-impact/country-analysis/> (дата звернення 04.09.2023).
2. Кукіна Н. В., Захарченко О. Г. Державний борг як фактор ризику безпеки України: макроекономічний огляд. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2013. №3(23). С. 116-122.
3. Мацука В. М. Оцінка конкурентоспроможності України на світовому туристичному ринку. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Економіка*. 2018. № 16. С. 93-102.
4. Міжнародний туризм, витрати. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.XPND.MP.ZS?view=chart> (дата звернення 06.09.2023).
5. Міжнародний туризм, витрати на пасажирські перевезення. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.TRXN.CD> (дата звернення 06.09.2023).
6. Міжнародний туризм, статті витрат на подорожі. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.TVLX.CD> (дата звернення 06.09.2023).
7. Міжнародний туризм, надходження. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.RCPT.XP.ZS?view=chart> (дата звернення 06.09.2023).
8. Моїсєєва Н. І., Діденко Д. Ф. Генезис та особливості формування регіонального ринку туристичних послуг. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2018. № 4. С. 83-88.
9. Морейра П. Ризики скритності та катастрофічні ризики: про сприйняття ризику та стратегії подолання криз. Безпека та захист у маркетингу відновлення туризму після криз. Великобританія: Rut-ledge. 2010. 98 с.
10. Моубі Р. І. Уявлення туриста про безпеку: парадокс ризику та страху. *Економіка туризму*. 2000 №6(2). С. 109-121. DOI [org/10.5367/000000000101297514](https://doi.org/10.5367/000000000101297514).
11. Статистичний збірник туристичної діяльності України. URL: <https://ukrstat.org/uk>.
12. Трусова Н. В., Цвілій С. М., Михайлик Д. П., Оглобліна В. О., Марусей Т.В. Інноваційні стимули індустрії туризму в період постконфліктної відбудови України. *Огляд економіки та фінансів*. 2023. № 21. С. 1237-1248.
13. Трусова Н. В., Танклевська Н. С., Чернявська Т. А., Пристемський О. С., Єременко Д. В., Демко В. С. Фінансове забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів світової індустрії туристичних послуг. *Журнал екологічного менеджменту та туризму*. 2020. № 4(44). С. 890-902.
14. Туристичний портал України. URL : <http://www.stejka.com/ukr>.
15. Budget Instruments for Stimulating the Development of the Investment Potential of the Tourism Industry in Ukraine / Natalia V. Trusova, Sergiy M. Tsviliy, Darya D. Gurova, Valentina S. Demko and Viktoriia V. Samsonova. *Economic Affairs*. 2023. Vol. 68, No. 01s, p. 253-269. DOI [10.46852/0424-2513.1s.2023.28](https://doi.org/10.46852/0424-2513.1s.2023.28).
16. Dictionary by Merriam-Webster. URL: <https://www.merriamwebster.com/> (дата звернення: 02.09.2023).
17. Trusova N., Krasnodied T., Demko V., Zakharchenko O., Morozova O., Katsemir Y. Guarantee of safe innovative development of the tourist industry of Ukraine. *Geojournal of Tourism and Geosites*. 2022. Vol. 41, is. 2, p. 422 – 432. DOI [10.30892/gtg.41212-846](https://doi.org/10.30892/gtg.41212-846).
18. Trusova N., Tsviliy S., Mykhailyk D., Ogloblina V., Marusei T. Innovative Incentives of the Tourism Industry in the Period of Post-Conflict Reconstruction of Ukraine. (2022) *Review of Economics and Finance*. 2022. Vol. 20. P. 1237-1248. DOI [10.55365/1923.x2022.20.136](https://doi.org/10.55365/1923.x2022.20.136).

References

1. Analiz krainy Vsesvitnia rada z podorozhei i turyzmu (WTTC) [World Travel and Tourism council countries analysis]. 2020. URL: <https://www.wttc.org/economic-impact/country-analysis/> [in Ukrainian].

2. Kukina, N. V., Zakharchenko, O. H. (2013). Derzhavnyi borh yak faktor ryzyku bezpeky Ukrainy: makroekonomichnyi ohliad [Public debt as a risk factor for Ukraine's security: macroeconomic review]. *Zbirnyk naukovykh prats Tavriiskoho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu (ekonomichni nauky)*, №3(23), 116-122 [in Ukrainian].
3. Matsuka, V. M. (2018). Otsinka konkurentospromozhnosti Ukrainy na svitovomu turystychnomu rynku [Assessment of Ukraine's competitiveness in the world tourist market]. *Visnyk Mariupolskoho derzhavnoho universytetu. Seriya: Ekonomika*, 16, 93-102 [in Ukrainian].
4. Mizhnarodnyi turyzm, vytraty. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.XPND.MP.ZS?view=chart> [in Ukrainian].
5. Mizhnarodnyi turyzm, vytraty na pasazhyrski perevezennia. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.TRXN.CD> [in Ukrainian].
6. Mizhnarodnyi turyzm, statti vytrat na podorozhi. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.TVLX.CD> [in Ukrainian].
7. Mizhnarodnyi turyzm, nadkhodzhennia. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.RCPT.XP.ZS?view=chart> [in Ukrainian].
8. Moisieieva, N. I., Didenko, D. F. (2018). Henezys ta osoblyvosti formuvannia rehionalnoho rynku turystychnykh posluh [The genesis and peculiarities of the formation of the regional market of tourist services]. *Aktualni problemy innovatsiinoi ekonomiky*, 4, 83-88 [in Ukrainian].
9. Moreira, P. (2010). Ryzyky skrytnosti ta katastrofichni ryzyky: pro spryiniattia ryzyku ta stratehii podolannia kryz. Bezpeka ta zakhyst u marketynhu vidnovlennia turizmu pislia kryz. Velykobrytaniia: Rut-ledge.
10. Moubi, R. I. (2000). Uiavlennia turysta pro bezpeku: paradoks ryzyku ta strakhu. *Ekonomika turizmu*, 6(2), 109-121. DOI org/[10.5367/000000000101297514](https://doi.org/10.5367/000000000101297514).
11. Statystychnyi zbirnyk turystychnoi diialnosti Ukrainy. 2021. URL: <https://ukrstat.org/uk>.
12. Trusova, N. V., Tsvilii, S. M., Mykhailyk, D. P., Ohloblina, V. O., Marusei, T. V. (2020). Innovatsiini stymuly industrii turizmu v period postkonfliktnoi vidbudovy Ukrainy. Ohliad ekonomiky ta finansiv. 2023. № 21. S. 1237-1248.
13. Trusova N.V., Tanklevska N.S., Cherniavska T.A., Prystemskyi O.S., Yeremenko D.V., Demko V.S. Finansove zabezpechennia investytsiinoi diialnosti subiektiv svitovoi industrii turystychnykh posluh. *Zhurnal ekolohichnoho menezhmentu ta turizmu*, 4(44), 890-902.
14. Turystychnyi portal Ukrainy. URL : <http://www.stejka.com/ukr>
15. Budget Instruments for Stimulating the Development of the Investment Potential of the Tourism Industry in Ukraine / Natalia V. Trusova, Sergiy M. Tsviliy, Darya D. Gurova, Valentina S. Demko and Viktoriia V. Samsonova. (2023). *Economic Affairs*, 68, 253-269. DOI: [10.46852/0424-2513.1s.2023.28](https://doi.org/10.46852/0424-2513.1s.2023.28).
16. Dictionary by Merriam-Webster. URL: <https://www.merriamwebster.com/>
17. Trusova, N., Krasnodied, T., Demko, V., Zakharchenko, O., Morozova, O., Katsemir, Y. (2022). Guarantee of safe innovative development of the tourist industry of Ukraine. *Geojournal of Tourism and Geosites*, 41, 422 – 432. DOI [10.30892/gtg.41212-846](https://doi.org/10.30892/gtg.41212-846).
18. Trusova, N., Tsviliy, S., Mykhailyk, D., Ogloblina, V., Marusei, T. (2022) Innovative Incentives of the Tourism Industry in the Period of Post-Conflict Reconstruction of Ukraine. *Review of Economics and Finance*, 20 , 1237-1248. DOI [10.55365/1923.x2022.20.136](https://doi.org/10.55365/1923.x2022.20.136).

Kukina N. V.

*PhD, Associate Professor, Acting Head of the Department of Marketing
Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University
kukinanatala81@gmail.com, ORCID 0000-0003-3204-0624*

Trusova A. O.

*master
Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University*

ECONOMIC RISKS IN THE FIELD OF SERVICES OF A REGIONAL TOURIST DESTINATION

Summary. *The economic efficiency of tourist destinations in Ukraine is being actively developed on the basis of available resources and has a sufficient level of tourist infrastructure, which, in connection with the appropriate price policy, is sufficiently competitive on the international market of tourist services. At the same time, the main priority of modern state policy in the spheres of the tourism industry of Ukraine is the minimization of external risks and a change in the direction of regulation of the safe functioning of the development potential of the tourist services market, which should be transferred to the regional and local level.*

The purpose of the article is to study the theoretical and methodological aspects of the formation of a safe potential for the development of the tourist services market in Ukraine and the optimization of its structural components.

Identified types of risks to the safe functioning of the development potential of the tourist services market. It was determined that the highest level is characterized by currency risks in the context of international tourist activity of subjects of regional tourist destinations (4.1%). Tourists with a sufficient level of solvency did not reduce spending on recreation and tourism. Inflation (3.7%) is an influential internal risk for the country that prevents the safe development of the tourist market. Military conflicts in the state have a negative impact on tourism enterprises that specialize in foreign (inbound) tourism (the risk level is 3.5%). A fairly high level of risk is associated with strict requirements for crossing the border in border areas (3.6%).

The most essential components of the safe functioning of the tourist market development potential in the regional tourist destinations of Ukraine in a competitive environment are: harmonization of state regional policy and the activities of local authorities with the aim of stimulating tourism activities of subjects and obtaining economic effect, in the field of using information technologies and realizing one's own competitive advantages.

Key words: *external economic risks, potential, development, tourist services market, tourist destination.*

**Вимоги до статей, що друкуються
у “Збірнику наукових праць Таврійського державного
агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (економічні науки)”**

Збірник призначений для фахівців, які цікавляться теоретичними та прикладними проблемами економіки, фінансів і кредиту, обліку і аудиту, менеджменту та маркетингу мікро-, мезо- та макрорівня національної та міжнародної економіки. Збірник надає можливість вченим та здобувачам наукових ступенів провести публічну апробацію, а науковій спільноті – ознайомитися з останніми результатами досліджень теоретичних і прикладних проблем національної та міжнародної економіки.

Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) включений до Переліку наукових фахових видань України, є науковим виданням, в якому можуть бути опубліковані основні результати дисертаційних робіт (наказ МОН №1328 від 21.12.2015 р.). Відповідно до Порядку формування Переліку наукових фахових видань України (наказ МОН України від 15 січня 2018 року № 32) Збірнику присвоєно категорію «Б», що затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 02.07.2020 № 886.

Збірник виходить до 4 разів на рік. Останні дати подання статей:

№1 – до 1 березня; №2 – до 1 травня; №3 – до 1 жовтня; №4 – до 1 грудня.

Для участі у формуванні збірника наукових праць необхідно подати:

1. Електронний варіант статті, оформлений відповідно до наведених нижче вимог, виконаний у редакторі MS Word.

2. Рецензію доктора наук (за тематикою статті) – для авторів без вченого ступеня. Відсканований документ повинен містити підпис рецензента, засвідчений печаткою установи, в якій він працює.

3. Файл із відомостями про автора (прізвище, ім'я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи, поштова адреса для пересилання авторського примірника, контактні телефони, адреса електронної скриньки) та інформацією про кількість примірників і необхідність поштової пересилки.

4. Електронні копії анотації англійською мовою у форматах *jpeg* (сканована копія) та *doc* (у редакторі MS Word), завірену професійним перекладачем або викладачем англійської мови зі знанням економічної термінології.

5. Електронну копію платіжних документів (оплата здійснюється після прийняття позитивного рішення щодо друку статті).

Пакет перерахованих вище матеріалів надсилається на електронну скриньку:
sp_tsatu@tsatu.edu.ua, ivanvd@ukr.net

Структура статті:

1. Індекс УДК.

2. Прізвище та ініціали автора.

3. Відомості про автора – науковий ступінь, вчене звання, посада та місце роботи автора (повністю без аббревіатур), e-mail.

4. Назва статті (до десяти слів).

5. Анотація мовою статті (від 300 до 500 знаків)

6. Ключові слова мовою статті (не менше шести слів або словосполучень).

7. Код JEL Classification.

8. Прізвище та ініціали автора (англійською).

9. Відомості про автора (англійською) – науковий ступінь, вчене звання, посада та місце роботи автора (повністю без аббревіатур), e-mail.

10. Назва статті (англійською).

11. Розширена анотація англійською мовою (від 1600 до 1800 знаків) містить наступні розділи: постановка завдання, результати дослідження, висновки

12. Ключові слова (англійською).

13. Текст у структурованому вигляді із виділенням наступних елементів:

13.1 Постановка проблеми (постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями);

13.2 Аналіз останніх досліджень і публікацій (аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття);

13.3 Формулювання цілей статті (постановка завдання);

13.4 Виклад основного матеріалу (виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів);

13.5 Висновки (висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку).

14. Список використаних джерел (мовою оригіналу). Бібліографічний опис літературних джерел оформлюється згідно з ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»

15. Список використаних джерел в романській абетці (транслітерація) – References, оформлений відповідно до вимог APA (<http://www.apastyle.org>).

16. Вказати назву рубрики, в якій має бути надрукована стаття – відповідає назві однієї з наукових спеціальностей галузі знань "Соціальні та поведінкові науки", "Управління та адміністрування":

051 – Економіка;

71 – Облік і оподаткування;

72 – Фінанси, банківська справа та страхування;

073 – Менеджмент;

75 – Маркетинг;

76 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність.

Технічні вимоги до оформлення статті:

- Приймаються статті, написані однією із трьох мов: українською, російською, англійською.
- Назва файлу зі статтею – прізвище автора.
- Формат сторінки – А4.
- Поля з усіх боків – 2 см.
- Всі сторінки мають бути у книжковій орієнтації.
- Обсяг статті – не менше 10 друкованих сторінок.
- Окремі елементи статті:
  - Індекс УДК - Times New Roman, 12, напівжирний, вирівнювання ліворуч, інтервал – 1,0, абзацний відступ – 0 см;
  - Прізвище та відомості про автора (авторів) - Times New Roman, 12, курсив, вирівнювання праворуч, інтервал – 1,0;
  - Порожній рядок;
  - Назва статті - Times New Roman, 16, великими літерами, напівжирний, вирівнювання по центру, інтервал – 1,0, абзацний відступ – 0 см;
  - Порожній рядок;
  - Анотація та ключові слова - Times New Roman, 10, курсив, вирівнювання по ширині, інтервал – 1,0, абзацний відступ – 1,25 см;
  - Порожній рядок;
  - Код JEL Classification - Times New Roman, 12, напівжирний, вирівнювання ліворуч, інтервал – 1,0, абзацний відступ – 0 см;

- Прізвище та відомості про автора (англійською) - Times New Roman, 12, курсив, вирівнювання праворуч, інтервал – 1,0;
- Порожній рядок;
- Назва статті (англійською) - Times New Roman, 16, великими літерами, напівжирний, вирівнювання по центру, інтервал – 1,0, абзацний відступ – 0 см;
- Порожній рядок;
- Анотація та ключові слова (англійською) - Times New Roman, 10, курсив, вирівнювання по ширині, інтервал – 1,0, абзацний відступ – 1,25 см;
- Порожній рядок;
- Текст статті - Times New Roman, 14, вирівнювання по ширині, інтервал – 1,5, абзацний відступ – 1,25 см, назви підпунктів виділяються напівжирним шрифтом;
- Порожній рядок;
- Список використаних джерел – Times New Roman, 10, вирівнювання по ширині, інтервал – 1,0, абзацний відступ – 0,5 см, слова "Список використаних джерел" виділяються напівжирним шрифтом;
- Порожній рядок;
- Список використаних джерел (англійською) - References – Times New Roman, 10, вирівнювання по ширині, інтервал – 1,0, абзацний відступ – 0,5 см;

- Оформлення таблиць:

Таблиця 1

Назва таблиці

- Оформлення ілюстрацій:

Рис. 1. Назва рисунку.

- Формули виконуються за допомогою вбудованого редактора формул MS Word і нумеруються з правого боку:

Формула (1)

- Абзаци позначати тільки клавішею "Enter", не застосовувати пробіли або табуляцію (клавіша "Tab").
- Посилання на літературу в тексті необхідно давати в квадратних дужках, наприклад, [3, с. 35; 8, с. 56-59], в яких перша цифра вказує порядковий номер джерела в списку літератури, а друга – відповідну сторінку в цьому джерелі; одне джерело (зі сторінкою) відокремлюється від іншого крапкою з комою.
- Всі статистичні дані мають бути підкріплені посиланнями на джерела.
- Всі цитати мають закінчуватися посиланнями на джерела.
- Кількість джерел у списку літератури повинна складати не менше 10 (з них не менше 4 іноземних).

- Посилання на підручники та науково-популярну літературу не допускаються.
- Назви праць у списку літератури розташовуються в порядку цитування.
- Скорочення слів і словосполучень, окрім загальноприйнятих, не допускається.

Редакція може відхилити статтю, якщо:

- відсутній повний пакет супровідних документів;
- оформлення статті не відповідає зазначеним вище вимогам;
- тематика статті не відповідає профілю видання;
- назва статті не відповідає змісту;
- стаття написана на низькому науковому рівні;
- матеріали повністю або частково публікувались раніше в інших виданнях або подані до розгляду редакціям інших журналів;
- стаття повністю або частково чужа (автор вчинив плагіат);
- порушена в статті проблема втратила актуальність.

Автори несуть відповідальність за точність наведених у статті термінів, прізвищ, даних, цитат, статистичних матеріалів тощо.

Усі матеріали, що надсилаються для публікації, проходять рецензування.

Рішення про публікацію статті приймає редколегія.

Рукописи, які відхилила редакційна колегія, авторам не повертаються.

Редакція залишає за собою право скорочувати, правити текст і змінювати назву статті.

Сподіваємося на плідну співпрацю!

Редакційна колегія Збірнику наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)

Контактні дані:

вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, Запорізька обл. 69600, Україна

Декан факультету економіки і бізнесу Колокольчикова Ірина Володимирівна

Тел.: (067) 258-45-34

Відповідальний секретар – Завадських Ганна Миколаївна

Тел.: (097) 989-87-22, E-mail: SP_tsatu@tsatu.edu.ua